

Inleiding

De Stichting Elsmuseum Beek heeft onlangs een schenking gekregen van de bedrijven Poort van Stein B.V./Jongen Projectontwikkeling B.V.. Het betreft een groot glas-in-loodraam (400 x 247 cm) van de bekende Limburgse kunstenaar Henri Schoonbrood, vervaardigd in 1964 en door de loonconfectionairs aangeboden voor plaatsing in het hoofdkantoor te Stein van Superconfex/Macintosh. Nu dit gebouw binnenkort een andere bestemming krijgt of gesloopt gaat worden, werd gezocht naar een passende alternatieve locatie. Zowel de schenker als de ontvangende Stichting zien deze gift als een toegevoegde waarde voor het Elsmuseum en zijn bezoekers. Onderstaand wordt nader ingegaan op enkele aspecten, die in dit kader spelen t.w. Macintosh, de kunstenaar Henri Schoonbrood en de betekenis van dit kunstwerk.

Macintosh

Macintosh is ontstaan uit een samenwerking tussen de Nederlandse Staatsmijnen en het Britse Dunlop Rubber. Het Fonds voor Sociale Instellingen van de Staatsmijnen in Limburg had in 1929 en 1932 twee confectieateliers in Geleen-Lutterade en in Terwinselen opgericht. Deze hadden ten doel om werkgelegenheid te creëren voor de vrouwen en de dochters van de mijnwerkers.

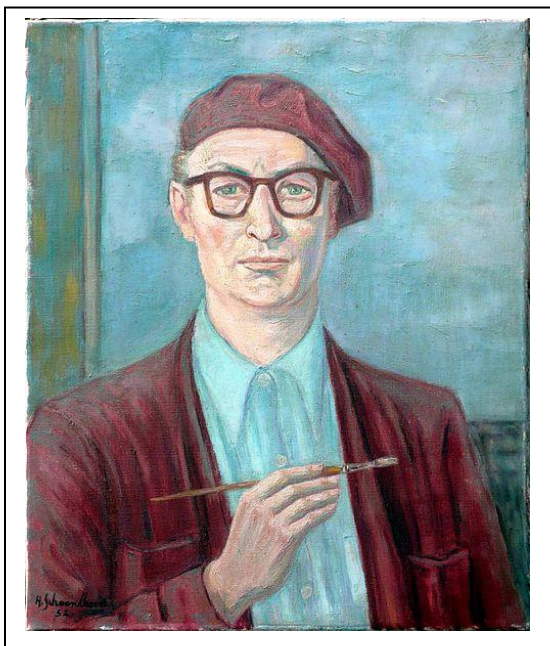
Na de Tweede Wereldoorlog gingen die ateliers samenwerken met Dunlop Rubber, en deze samenwerking leidde in 1949 tot het oprichten van het bedrijf *Chas Macintosh Confectie N.V.*. Dit bedrijf werd genoemd naar Charles Macintosh, die in 1824 een regenjas op de markt bracht die dankzij het gebruik van rubber waterdicht was. Een eeuw later werd het door hem opgerichte bedrijf overgenomen in 1925 door Dunlop.

Het Nederlandse Macintosh Confectie fuseerde in 1953 met *Beijers Confectie Ateliers* uit Stein. Eind jaren 70 was het een van de grootste kleermakers van Europa geworden.

Vanwege opkomende concurrentie uit de lageloonlanden werd besloten zich te specialiseren in de detailhandel, om te beginnen de detailhandel in kleding. Dit begint in 1971 met de keten van Superconfex-winkels in België. In 1993 werd door verkoop van de kledingproductie-eenheid de overgang van producent naar detailhandel voltooid. In 1999 werd het 50-jarig bestaan van de vennootschap gevierd. In de 21^e eeuw liepen de diverse winkelformules die de onderneming inmiddels deels gekocht c.q. ontwikkeld had minder goed. De directie besloot om verschillende ketens weer af te stoten. Uiteindelijk leidde dat in december 2015 eerst tot uitstel van betaling en op 30 december van dat jaar tot een faillissement van Macintosh. Het hoofdkantoor in Stein kwam daarna in andere handen en zal binnen afzienbare tijd een nog nadere bestemming krijgen of gesloopt worden.

Henri Schoonbrood

Henricus Johannes Ludovicus (Henri) Schoonbrood werd op 28 juli 1898 in Maastricht geboren, als tweede van zes kinderen uit het gezin van bakker Schoonbrood-Wolfs. Hij was aanvankelijk huis- en decoratieschilder. Van 1925-1929 volgde hij schilderlessen bij Henri Jonas en tegelijkertijd het kunstonderwijs aan de Middelbare Kunstnijverheidsschool te Maastricht. Hij werd lid van de Limburgse Kunstkring. In 1930 vertrok hij met meerdere

Limburgse (mede)kunstbroeders naar de Rijksacademie voor beeldende kunsten in Amsterdam. Hij volgde o.m. de opleiding monumentale kunst. Na de opleiding keerde hij terug naar Maastricht, waarna hij een tijdje leraar was aan de Middelbare Kunstnijverheidsschool.

Zelfportret van de kunstenaar Henri Schoonbrood

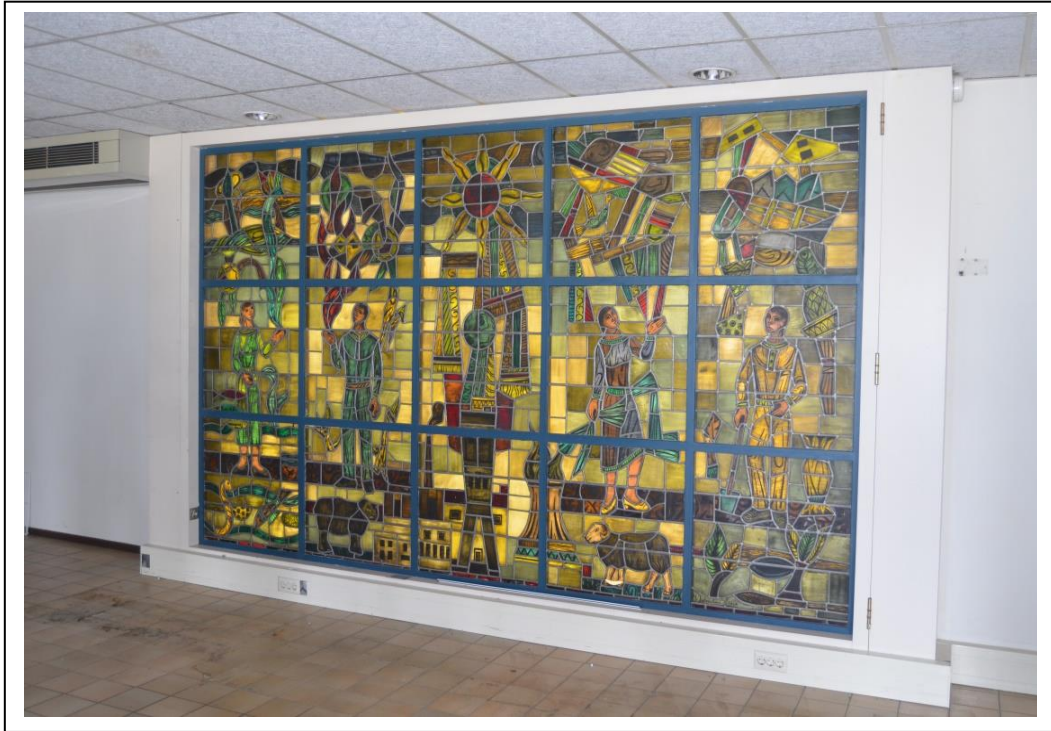
Hij ontwikkelde zich als een veelzijdig kunstenaar. Hij maakte o.m. portretten, landschappen, stadsgezichten en tekeningen. Daarnaast glas-in-loodramen, muurschilderingen, keramieken, mozaïeken, boekbanden en illustraties. Hij maakte o.m. 100 ramen voor kerken, openbare instellingen en particulieren. Schoonbrood koos steeds zijn eigen weg van vernieuwing. Zijn stijl was aanvankelijk figuratief, maar na de oorlog werd die steeds abstracter. Het was waarschijnlijk op aanbeveling van de in Beek geboren directeur van de Middelbare Kunstnijverheidsschool in Maastricht Jef Scheffers, dat hij in 1940 de opdracht kreeg om de nieuwe raadszaal van het gemeentehuis in Beek te voorzien van glas-in-loodramen en muurschilderingen. Op 10 november 1972 is Henri Schoonbrood in Maastricht overleden.

Glas-in-loodraam ‘Limburgse ambachten’

In de inleiding zijn vermeld de opdrachtgevers, het formaat en het jaar van vervaardiging van dit kunstwerk. Helaas ontbreken tot dit moment gegevens over de inhoud van de opdracht aan de kunstenaar. Het werk werd onthuld bij de ingebruikname van het nieuwe hoofdkantoor van het bedrijf aan de Mauritsweg te Stein in 1964.

Jammer bovendien is het ontbreken van een toelichting van de kunstenaar op het raam. Heeft hij een duidelijke opdracht ontvangen en zo ja hoe heeft hij deze met beelden in dit raam weten te vangen? Met medewerking van Ben Bongers uit Sittard wordt de volgende interpretatie hiervan gegeven.

Eerst iets over de naam ‘Limburgse ambachten’ van het raam. Degene, die het kunstwerk aanschouwt, zal veeleer denken aan een ode aan de ‘Limburgse kledingindustrie’, gegroeid vanuit, of op zijn minst gestimuleerd door, de Staatsmijnen in een van oudsher boerenland. Als dit de opdracht is geweest aan de kunstenaar dan heeft deze zich uitstekend van zijn taak gekweten.

Glas-in-loodraam 'Limburgse ambachten' van Henri Schoonbrood, binnenkort te zien in het Elsmuseum te Beek

Het raam is verdeeld in vijftien vierkanten, vijf in de breedte en drie hoog. Ze vormen een hemelzone, een figurenzone en een grondzone. De laatste geeft perspectief te zien door de toevoeging van dieren, gebouwen en voorwerpen. De figuren zijn harmonieus ingepast in de ruimte ter weerszijden van de centrale voorstelling met boven de zon en daaronder een gigantisch bouwsel, ongetwijfeld een schachttoren, dat de voetenzone van de figuren ter weerszijden doorsnijdt. Hierdoor staat het bouwsel extra prominent in beeld.

De figurenkoppels ter weerszijden telkens een man en een vrouw, zijn naar elkaar toegewend. Op de grondzone zijn voorstellingen afgebeeld, die mogelijk betrekking hebben op de erboven afgebeelde figuren. Tussen deze koppels in wordt in de bovenzone de zon afgebeeld met rijk versierde en gekleurde omlaag hangende linten. Hier is de grondzone niet met een bruine band afgescheiden en we zien aldaar mijngebouwen, die aan weerszijden als gebouw c.q. koeltoren doorlopen in de grondzone van beide koppels, hiermede een verbinding suggererend. Een mogelijke betekenis van dit tafereel kan het volgende zijn.

De kunstenaar ziet door het bedrijf Macintosh de zon schijnen in de positieve ontwikkeling van het mijngebied in Limburg. Macintosh heeft onder meer de betekenis: 'stof, weefsel'. Stoffen en weefsels worden rijkelijk 'geogst' in een land waar vroeger de schapen op de Graetheide graasden, de mannen op dat moment merendeels onder de grond werken en de boer nog steeds voortploegt of in dit geval -spit. De gestileerde schachttoeren in het centrum lijkt wel een hoorn des overvloeds en de koeltoren daarnaast braakt zijn rook uit zonder enig vermoeden te hebben van een toch aanstaande mijnsluiting. In de onderste zone zien we verder een slang, die hier figureert als symbool van vruchtbaarheid of van de aarde. De zwarte hellehond bewaakt de toegang tot het mijnbedrijf.

Drie figuren spelen met gekleurde linten, die vrolijk opstijgen naar de bovenste zone of daarvan neerdalen. Bij de boer, uiterst rechts, ontbreken die draperieën en in de plaats daarvan lijken vormen uit de natuur en het boerenleven te zijn afgebeeld. De vormen in de bovenste zone (ook afwijkend van de andere) kunnen doen denken aan percelen akkerland, zoals men die in het Limburgse landschap ook nu nog kan waarnemen. Weliswaar houdt de boer zijn blik naar boven gericht evenals de andere drie figuren, maar zijn handen houdt hij als enige allebei omlaag. Die beide handen lijkt hij nodig te hebben om door te kunnen gaan met spitten.

Zoals eerder vermeld was het de oorspronkelijke bedoeling van de stichters van deze bedrijfstak het creëren van werkgelegenheid voor met name de vrouwen en dochters van de mijnwerkers. Dat heeft in dit raam duidelijk vorm gekregen door de plaats van de vrouwenfiguren gelijkwaardig te presenteren aan die van de mannen.

De figuren en gebouwen zijn figuratief, maar de vormen daaromheen zijn abstracter en deze combinatie is kenmerkend voor het latere creatieve werk van de kunstenaar Henri Schoonbrood.

Slot

Het verplaatsen van dit door Jongen Projectontwikkeling geschonken glas-inloodraam is specialistenwerk. Het transport en herplaatsing hiervan werd door het bedrijf Convoi, dat een van haar wortels in Beek heeft, als geschenk aan de Beeker gemeenschap gratis aangeboden. Traffic Safety heeft de verkeersbegeleiding voor haar rekening genomen. Daarnaast is een substantiële bijdrage ontvangen van het Fonds voor Sociale Instellingen en de Rabobank Westelijke Mijnstreek. De namen van zowel de schenker, de transporteur en subsidienten worden blijvend als dank vermeld bij het kunstwerk in het Elsmuseum. Tevens werd medewerking verleend door Bas Bouw B.V., Boesten Electrotechniek en Atelier Joëlle d'Alsace. Bijzonder woord van dank aan de heer Martin Puts, die intermediair was tussen de schenker en het Elsmuseum.

Verhuizing en restauratie mogelijk gemaakt door:

**Jongen
Projectontwikkeling B.V.**

Convoi Relocation BV

**Rabobank Westelijke
Mijnstreek**

Stichting FSI

Traffic Safety

Met medewerking van:

**Bas Bouw B.V.
Boesten Electrotechniek
Atelier Joëlle d'Alsace**

Verhuizing, transport en plaatsing in het Elsmuseum

Vertrek bij Macintosh in Stein

Transport naar Beek

Hijzen naar bovenverdieping via vide

Kantelen naar definitieve positie